

UNIVERSITÄTS-
BIBLIOTHEK
PADERBORN

Universitätsbibliothek Paderborn

Idea Theologiæ Moralis

Petrus <a Sancto Josepho>

Coloniæ, 1648

VI. De variis infidelitatis speciebus.

urn:nbn:de:hbz:466:1-38935

nunquam liceat fidem negare, non tamen eam occultare semper est illicitum, sed tunc solum, quando quis ex præcepto tenetur fidem exterius profiteri, quod præceptum non viget, ut supponitur, in casu de quo agimus.

Dices 4. Interdum licet, ex gravi causa, comedere carnes veritas, cum infidelibus, adire eorum templa, eorumque concionibus & precibus interesse. Hoc autem quid aliud est, quam factis falsam fidem simulare? *Respondeo*, quando diximus supra non licere verbis, aut factis simulare falsam fidem, id debere intelligi de factis, quæ, spectatis circumstantiis, non habent alium usum quam protestationem falsæ fidei; qualia sunt genuflectere coram idolo, vel ei incensum offerre, &c. at verò actiones in objectione memoratæ, alium usum habere possunt, neque spectatis circumstantiis sunt determinatæ, ut significant professionem falsæ fidei, aut negationem veram. Quare ad vitandam mortem, aut grave aliquod damnum, possunt per se loquendo usurpari. Dico per se loquendo, nam si magnum inde oriretur pusillorum scandalum, vel si quis in contemptum fidei, vel Ecclesiæ ad eas actiones adigeretur, tunc sub peccato mortali, ab iis omnino abstinendum esset.

CAPUT VI.

De variis infidelitatis speciebus.

RESOLUTIO I. *Infidelitas positivè accepta, ut repugnat fidei, est peccatum.*] ITA S. Thomas 2.2. quæst. 10. art. 1. ubi ponit duplicem infidelitatem, aliam negativam, qua quis dicitur infidelis, quia non habet fidem, aliam positivam, secundum contrarietatem ad fidem, qua scilicet quis repugnat auditui fidei, vel etiam contemnit ipsam. Docet autem posteriorem infidelitatem esse peccatum, quod ut clarum supponit, ex antedictis de necessitate fidei; priorem verò non esse peccatum, sed magis poenam, eo quod talis ignorantia divinorum ex peccato Adæ

con-

consecuta est. Unde addit, eos qui sic sunt infideles, non damnari propter peccatum infidelitatis, sed propter alia peccata, quæ sine fide remitti non possunt.

Verum circa hanc divisionem infidelitatis, *Nota, 1.* Infidelitatem illam, quam S. Doctor vocat negativam, quatenus dicit meram carentiam fidei, posse vocari privativam, si attendamus ad necessitatem fidei: sic enim est privatio formæ debitæ in esse, quia cum fides sit medium ad salutem necessarium, tenentur omnes sub gravi peccato, eam habere, quamvis ab hoc peccato excusentur, qui de ea nihil audierunt. Quod tamen incurrunt ii, qui rebus fidei sufficienter propositis, & declaratis, merè negativè se habent circa illas, suspendendo omnem assensum. Quare dicuntur infideles privativè, & culpabiliter, cum priores habeant infidelitatem privativam, inculpabilem. Quod si quis rebus fidei propositis, ita se habeat, ut positivè credat eas non esse veras, aut de earum veritate dubitet, aut etiam positivè nolit dare assensum, etsi positivè nec dissentiat, nec dubitet, ille iis omnibus modis dicetur infidelis positivè.

Nota 2. Non repugnare quin detur aliqua ignorantia invincibilis, seu inculpabilis quorundam objectorum supernaturalium fidei, non modo in infidelibus, sed etiam in fidelibus. *Et ratio est,* quia nullum est peccatum, quod non sit voluntarium: at ignorantia rerum fidei in pene innumeris infidelibus non est voluntaria, cum de iis rebus nihil unquam audierint. Inter fideles etiam reperiuntur quamplurimi rustici, qui de quibusdam fidei articulis numquam fuerunt instructi: ergo in iis omnibus ignorantia rerum fidei peccato caret.

Dices, ille peccat ignorando res fidei, per quem stat, ne earum cognitionem assequatur: at per infideles stat, quin ad cognitionem rerum fidei perveniant: quia si facerent quod in se est, ad veritatem inquiren-

quiren-

quirendam, Deus aliqua via eam ipsis aperiret. Fideles verò magis culpandi sunt, cum Pastores habeant, à quibus instrui possunt. *Respondeo*, non propriè stare per infideles, quin fidem assequantur, quia etsi ad eam perventuri essent, si facerent quod in se est: prorsus tamen ignorant, facere quod in se est, seu servare præcepta naturalia esse medium necessarium ad fidem assequendam: quare etsi culpandi sint, quatenus peccant contra legem naturæ, non tamen quatenus ad veram fidem non perveniunt. Et idem de rusticis fidelibus dicendum est, quia cum non cogitent, se fortè ignorare rem aliquam, cujus cognitio sit ipsis ad salutem necessaria, non peccant quamvis non dent operam, ut de ejusmodi rebus instruantur.

Nota 3. Non videri improbabilem eorum sententiam qui dicunt, dari etiam posse interdum invincibilem ignorantiam earum rerum fidei, quarum cognitio per lumen naturale haberi potest, verbi causa, quòd sit aliquis Deus, habens curam rerum humanarum, quique peccatis nostris offendatur: si quidem existentia Dei naturaliter deprehendi non potest, nisi per creaturas, ascendendo ad illius cognitionem: sunt autem innumeri, qui talis discursus ex se, & sine prævia instructione capaces non sunt; præsertim in tenera ætate, quando ratio adhuc debiliior est, & ad cogitationes serias parum apta. Quare Deus potest aliquo tempore invincibiliter, & sine culpa ignorari. Dico aliquo tempore, quia cum experientia constet, aliquam saltem imperfectam Dei cognitionem aut suspicionem, ipsis barbaris inditam esse naturaliter: hinc sequitur, neminem posse longo tempore, invincibili Dei ignorantia laborare: quia si quis prædicto instinctu benè utatur, ita ut diligenter inquireat, num Deus quem esse suspicatur, verè existat, ille paulatim illuminabitur, & veri Dei notitiam consequetur: sin minus, ignorantia Dei ad culpam ei imputabitur.

RE.

D
RESO
[*Subiecto.*] *rum* dicit
actus pe
duplex p
versale
& hoc pr
est volun
peccati
actum p
est actus
infidelit
subiecto
tivo.

Nota
Falsitat
tem. 2.
plex est
tas spec
tellest
santur
spectet
fidelit
tellest
enter p
repugn
tellest
tiam, c
vè & i
nisi fin
à volun
ctu,
cam a
non s
ab act
test i
per o
intel

RESOLUTIO II. *Infidelitas est in intellectu, sicut in*
subjecto.] HOC ita explicat S. Thomas *art. 2.* Pecca-
 tum dicitur esse in illa potentia, quæ est principium
 actus peccati: actus autem peccati potest habere
 duplex principium, unum quidem primum & uni-
 versale, quod omnes actus peccatorum imperat:
 & hoc principium est voluntas, quia omne peccatum
 est voluntarium. Aliud autem principium actus
 peccati est proprium & proximum, quod elicit
 actum peccati. Porro dissentire, sicut & assentire
 est actus intellectus, ut moti à voluntate. Quare
 infidelitas, & fides sunt in intellectu, ut in proximo
 subjecto, in voluntate verò, sicut in proximo mo-
 tivo.

Nota 1. In peccato infidelitatis duo spectari posse, 1.
 Falsitatem seu errorem, ac quandam mentis cæcita-
 tem. 2. Ipsam rationem malitiæ seu peccati, quæ du-
 plex est alia objectiva, alia formalis. Itaque infideli-
 tas spectata sub ratione falsitatis, est subjectivè in in-
 tellectu, sicut in eo est ipsa fides, opposita enim ver-
 santur circa idem subjectum. Quod si in infidelitate
 spectetur ratio malitiæ, distinguendum est, nam in-
 fidelitas secundum malitiam objectivam est in in-
 tellectu, quatenus dissentire veritatibus fidei suffici-
 enter propositis, per se malum est, & rectæ rationi
 repugnans, talis autem dissensus est subjectivè in in-
 tellectu. Infidelitas verò secundum formalem mali-
 tiam, qua constituitur in ratione peccati, est subjecti-
 vè & intrinsecè in voluntate, quia nihil est peccatum,
 nisi sit formaliter voluntarium, quod non habet nisi
 à voluntate. Est autem sub eo respectu in intelle-
 ctu, secundum denominationem tantum extrinse-
 cam ab actu voluntatis: quia cum actus intellectus
 non sit liber nisi extrinsecè, seu per denominationem
 ab actu libero voluntatis, à quo imperatur non po-
 test idem esse malus formaliter, nisi extrinsecè, &
 per ordinem ad eundem actum voluntatis, ut clarius
 intelligi potest ex dictis *lib. 2. cap. 5.*

Nota 2.

Nota 2. Prædicta ita generatim intelligi, ut nunquam contingat, infidelitatem sola voluntate committi, sed necessario tale peccatum in intellectu consummetur. Et ratio est, quia cum intellectus voluntati obediat ad nutum, non potest quis habere voluntatem efficacem dissentienti veritatibus fidei, quin statim sequatur in intellectu actus dissensus, adeoque actualis infidelitas. *Confirmatur*, nam per voluntatem illam culpabilem expellitur fides ab intellectu, in quo proinde opposita infidelitas, reperiri debet.

Dices 1. Qui per demonstrationem sibi persuadet, Deum esse, sic ut nisi demonstrationem haberet, vellet id negare, infidelis est. Et tamen illius infidelitas non est in intellectu, cum de facto credat Deum esse. *Respondeo*, etsi ille credat Deum esse, quia tamen iudicat, id non esse credendum, nisi vi demonstrationis, taleque iudicium repugnat fidei, hinc fit ut illius infidelitas sit etiam in intellectu.

Dices 2. Intemperantia est in appetitu, tanquam in subiecto, quod tamen peccatum sola voluntate committi potest: ut si quis velit concupiscere, & nondum concupiscat. Ergo similiter etsi infidelitas sit in intellectu, ut in subiecto poterit sola voluntas infidelitatem committere. *Respondeo* non sequi, & ratio discriminis est, quia appetitus sensitivus, & membra corporis non ita dependent ab imperio voluntatis, sicut ipse intellectus.

RESOLUTIO III. *Infidelitas aliquo sensu est maximum peccatum, alio minime.*] HOC explicat S. Thomas art. 3. ubi docet 1. Infidelitatem esse majus peccatum iis omnibus, quæ contingunt in perversitate morum, id est, quæ repugnant virtutibus moralibus, quia cum peccatum sit aversio à Deo, eò gravius est peccatum, quod magis per illud homo à Deo separatur. Per infidelitatem autem homo à Deo maxime elongatur, quia veram illius cognitionem non habet.

Docet

Docet 2. Secus dicendum esse de peccatis, quæ opponuntur virtutibus Theologicis, quod agit se inferius probaturum.

Et quidem quod odium Dei sit maximum peccatum, & etiam peccatorum gravissimum, ostendit *quæst. 34. art. 2.* hac ratione, quia voluntaria aversio à Deo per se importatur in odio Dei, in aliis autem peccatis quasi participativè, & secundum aliud; quatenus voluntas vult aliquid, quod habet annexam inordinationem à Deo. Cum verò obijciatur in 2. Argumento, infidelem cum Deum non cognoscat, magis videri aversum à Deo, quam fidelem, qui Deum quem cognoscit, odio habet. Respondet infidelitatem ex hoc esse peccatum, quod est voluntaria; quod autem sit voluntaria, provenire ex eo quod aliquis odio habet veritatem, quæ proponitur. Unde patet, rationem peccati in infidelitate esse ex odio Dei, circa cujus veritatem est fides; & consequenter sicut causa est potior effectui, ita odium Dei esse peccatum majus infidelitate.

Deinde *quæst. 20. art. 3.* Agens de desperatione, docet 1. Eam quidem secundum se, seu secundum rationem propriæ speciei, esse peccatum minus grave odio Dei, & infidelitate, quod probat, quia infidelitas provenit ex hoc, quod homo ipsam Dei veritatem non credit: odium verò Dei provenit ex hoc, quod voluntas hominis ipsi divinæ bonitati contrariatur; desperatio autem ex hoc, quod homo non sperat se bonitatem Dei participaturum: unde infidelitas, & odium Dei sunt contra Deum ut in se est; desperatio verò, secundum quod ejus bonum participatur à nobis, adeoque majus peccatum est per se loquendo, non credere Dei veritatem, vel odisse Deum, quam non sperare consequi gloriam ab ipso. Docet 2. Quoad nos desperationem esse periculosiorem, quia per spem revocamur à malis, & inducimur ad bona prosequenda. Et ideo sublata spe irre-

frænate homines labuntur in vitia & à bonis operibus retrahuntur.

Nota 1. Doctrinam illam posse illustrari ex l. 2. cap. 4. ubi diximus gravitatem peccatorum sumi præsertim ex gravitate objecti, & consequenter ex præstantia virtutis oppositæ: hinc enim sequitur, infidelitatem, cum repugnet fidei, quæ est virtus minùs perfecta quàm amor Dei, & perfectior virtutibus moralibus, esse ex genere suo peccatum minùs grave odio Dei & gravius peccatis quæ opponuntur virtutibus moralibus.

Nota 2. Jam dicta intelligenda esse de infidelitate ex genere suo, ita scilicet ut sit aliqua infidelitas gravius quocunque peccato, virtutibus moralibus repugnante. Quod non impedit, quin possit reperiri aliquod peccatum contra virtutes morales, gravius aliquo peccato contra fidem: sic enim omnium consensu homicidium est gravius peccatum, culpabili ignorantia fidei, qua aliquis scire negligit, quæ ex præcepto fidei scire debet. Et idem dicendum videtur, de omissione actus fidei, quem quis exercere tenetur. Et hoc etiam potest confirmari ex dictis locis citato.

RESOLUTIO IV. *Tres sunt infidelitatis species, nempe Paganismus, Judaismus, & Hæresis.*] PROBATUR, ex art. 5. nam si infidelitas attendatur secundum comparisonem ad fidem, diversæ sunt infidelitatis species, & numero determinatæ. Cum enim peccatum infidelitatis consistat in renitendo fidei, hoc potest contingere dupliciter, quia aut renititur fidei nondum susceptæ, & talis infidelitas est Paganorum seu Gentilium; aut renititur fidei Christianæ susceptæ, vel in figura, & sic est infidelitas Judæorum, vel in ipsa manifestatione veritatis, & sic est infidelitas hæreticorum. Unde in generali possunt assignari tres prædictæ species infidelitatis. Si vero distinguantur infidelitatis species secundum errorem, in diversis quæ ad fidem pertinent, tunc non sunt deter.

determinata infidelitatis species, cum errores possint in infinitum multiplicari.

Nota 1. Ut quis dicatur hæreticus, non opus est, ut aliquando veram fidem habuerit, eamque abiecerit: siquidem ii qui ab infantia in hæresi fuerunt educati, verè sunt hæretici, & nunquam baptizati sunt, aut baptismus ipsis cum errore substantiali collatus fuerit, adeoque fidem infusam non acceperint. Sufficit ergo quod fidem Christianam exterius profiteatur, & quosdam illius articulos neget. 2. Eum omnem qui fidem abjicit, non esse hæreticum: nam si quis Turcismum, aut Judaïsmum profiteatur, dicetur Turca, vel Judæus. *Nec refert* quod Ecclesia possit eum punire, nam eo ipso quod à fide recesserit, puniri potest. 3. Prædictam divisionem infidelitatis esse sufficientem, quia omnis infidelis vel credit in Christum, vel non, si credit in Christum, est hæreticus; si verò non credit in Christum, vel admittit figuras, prophetias, & promissiones de ipso, vel non; si admittit, est Judæus, si non admittit, est Paganus. 4. tres illas infidelitates non distingui specie propriè loquendo, sed tantum accidentario, quatenus repugnant fidei, secundum magis aut minus.

Quæritur hic potest. Quænam ex dictis infidelitatibus sit gravius peccatum. *Respondet S. Doctor art. 6.* per distinctionem. Nam si infidelitas consideretur, per respectum ad fidem, sic gravius peccat qui renititur fidei susceptæ, quàm qui renititur nondum susceptæ. Et sic gravius peccant hæretici, qui prostentur fidem Evangelii, eique renituntur, quàm Judæi, qui fidem Evangelii nunquam susceperunt. Et Judæi, quia susceperunt figuram Evangelii in veteri lege, quàm Gentiles, qui nullo modo fidem Evangelii susceperunt. Si verò attendatur corruptio eorum, quæ ad fidem spectant, sic cum in pluribus errent Gentiles, quàm Judæi, & hi quàm hæretici, gravior est infidelitas Gentilium, quàm Judæorum, & Judæorum, quàm Hæreticorum.

M 2

Quæritur

Quæri potest 2. Quid sentiendum sit de Apostasia à fide. *Respondeo 1.* Non esse quartam speciem infidelitatis à præcedentibus distinctam, sed cum aliqua earum coincidere, quatenus nemo fidem Catholicam deserit, nisi ut transeat vel ad Hæreticos, vel ad Judæos, vel ad Paganos, ut ex antedictis perspicuum est, & aliunde Paganus, aut Judæus Apostata non alios fidei articulos negat, quàm Paganus, aut Judæus non Apostata.

Respondeo 2. Apostasiam esse circumstantiam quæ ex se, cum qualibet ex dictis infidelitatibus conjungi potest, imò quæ nunquam existit, nisi cum aliqua earum conjuncta sit. Et utramque hæc responsionem approbat S. Doctor 2.2. *quæst. 12. art. 1. ad 3.* cum ait, Apostasiam non importare determinatam speciem infidelitatis, sed quandam circumstantiam aggravantem, secundum illud 2. Petri 2. Melius erat eis, veritatem non cognoscere, quàm post cognitam retrò ire. Unde collige, Apostasiam esse circumstantiam aggravantem, adeoque in confessione declarandam, ut patet ex dictis ubi de confessione.

Verum hic tria breviter *observanda sunt 1.* Nos hic agere de Apostasia simpliciter dicta, quæ est Apostasia à fide, non autem de Apostasia à Religione, vel Ordine. 2. Malitiam essentialem dictæ Apostasie non minùs reperiri in eo, qui post baptismum fit Hæreticus, quàm in eo qui fit Paganus, vel Judæus, cum ille, sicut & iste fidem Christi abjiciat, Christumque ipsum contemnat. 3. Eos tamen communiter dici Apostatas, qui professionem fidei Catholicæ abjiciant, ut Paganismum, vel Judaismum sectentur, eo quòd gravius peccatum est, fidem Christi omnino abjicere, quàm ex parte.

RESOLUTIO V. *Ad hæresim non sufficit error positivus contra doctrinam fidei, sed præterea requiritur pertinacia.*] ITA omnes communiter post S. Thomam 2.2. *quæst. 11. art. 2. ad 3.* & Augustinum ab eo ibidem relatum. Idem sumitur ex Clementina unius

de Summa Trinitate, ubi ille dicitur hæreticus, qui pertinaciter præsumpserit tenere, animam rationalem non esse formam corporis. Habet autem locum hæc pertinacia in eo, qui non vult dimoveri à sua sententia: etsi sciat oppositam doceri ab Ecclesia Catholica. *Sed dubitatur* jam, an ille censeatur hæreticus; qui defendit suum errorem, ignorans vincibiliter, & culpabiliter eum repugnare fidei Catholice. Dico vincibiliter, nam si ignorantia sit invincibilis, omnes concedunt eum non esse formaliter hæreticum; quia sicut fides, ita & hæresis ex parte in voluntate existit.

Respondeo igitur negative, tum quia Augustinus lib. 4. de baptismo contra Donatistas cap. 16. ait, se non dicere hæreticum; nisi qui manifestata sibi doctrina fidei Catholice resistere maluerit, & illud quod tenebat eligere. Tum quia ille non censetur hæreticus, qui non est pertinax; at qui nescit errorem suum repugnare fidei Catholice, non est pertinax; cum non obstante ignorantia illa etiam culpabiliter possit ita esse affectus, ut errorem deponeret, si sciret eum non probari ab Ecclesia: quod contingit quando ignorantia est verè antecedens, seu causa erroris. Tum quia ille non est hæreticus, qui habet fidem; at qui errat modo prædicto, habet fidem: quia etsi ex errore putet, aliquem articulum esse falsum, tamen cum aliunde credat generaliter, quicquid ab Ecclesia tanquam de fide credendum proponitur, implicè credit etiam articulum illum, circa quem errat, adeoque etsi ignorantia eum non excusat à peccato, impedit tamen ne sit hæreticus.

Dices. Ille est adulter, qui ex ignorantia vincibili committit adulterium: ergo etiam ille est hæreticus, qui ex simili ignorantia incidit in hæresim. *Respondeo*, non sequi, quia ad adulterium non requiritur pertinacia, sicut ad hæresim: at pertinacia tollitur

per ignorantiam antecedentem sive vincibilem, sive invincibilem.

Dices 2. Qui inter parentes hæreticos fuerunt educati censentur hæretici; & tamen non errant, nisi ex dicta ignorantia. *Respondeo*, eos qui tali ignorantia laborant, non esse hæreticos, pauci tamen sunt in adulta ætate, qui ignorent se habere fidem ab Ecclesia Catholica alienam.

Instabis, non putant illi se esse extra veram Ecclesiam. *Verum* non propterea excusantur, quia satis est quod repugnent veritatibus fidei, traditis in ea Ecclesia, quam tenentur scire esse veram Ecclesiam. Alià vix ullus unquam esset hæreticus, cum nemo adeò desipiat, ut directè & expressè iudicet, illud falsum esse, quod à vera Ecclesia, ut credendum proponitur, tanquam à Deo revelatum: hoc enim aliud nihil esset, quàm authoritatem Dei contemnere, eumque mendacem facere.

Queripotes, an cùm ad hæresim requiratur iudicium aliquod intellectus erroneum, necesse sit hoc iudicium esse assensum, aut dissensum positivum quo quis iudicet falsum esse, quod Ecclesia Catholica credit ut verum, & à Deo, revelatum: an verò sufficiat actuale dubium, de veritate rei revelatæ, seu iudicium quo quis veluti pendulus manens inter assensum, & dissensum, iudicet rem de qua agitur, esse dubiam & incertam.

Respondeo, ejusmodi dubium, si sit volūtarium, sufficere ad hæresim, ut probari solet, tum ex illo vulgari sumpto *ex cap. 1. de hæreticis*, Dubius in fide infidelis est; tum ex Concilio Viennensi relato in Clementina, de Summa Trinitate, ubi statuitur, doctrinam quæ in dubium vertit, utrum anima rationalis sit forma humani corporis, esse inimicam Catholicæ fidei: tum quia fides Catholica docet, articulos ad credendum propositos non modo esse veros, sed etiam certos, quare fidei repugnat, adeoque est hæreticus, non tantum qui credit eos esse falsos, sed etiam qui

qui de eorum veritate dubitat. *Confirmatur*, nam non solum facit injuriam primæ veritati, qui credit falsum esse, quod ab ea ut verum proponitur, sed etiam qui de illius rei veritate dubitat. Perinde enim id est, ac si quis dubitaret, nam Deus possit mentiri: necne.

RESOLUTIO VI. *Licet interdum cum hæreticis disputare, aliis non.*] HANC tradit & explicat S. Doctor 2. 2. q. 4. art. 10. ubi ait, in disputatione fidei duo esse considerata, unum ex parte disputantis, aliud ex parte audientium. Ex parte quidem disputantis considerandam esse illius intentionem; quia si disputat tanquam de fide dubitans, & veritatem argumentis experiri intendens, peccat tanquam dubius in fide, & infidelis: si autem disputat quis ad confutandos errores, vel ad exercitium, id laudabile est. Ex parte verò audientium monet considerandum esse, an illi sint instructi & firmi in fide, aut simplices & in fide titubantes. Et quidem coram sapientibus in fide firmis ait, non esse periculum disputare de fide; sed circa simplices ita distinguit, quia vel ab hæreticis sollicitantur ad defectionem, vel non, si primum, necessarium est publicè disputare de fide, ut simplices confirmantur. Si secundum, talis disputatio est periculosa, quia simpliciorum fides ex hoc est firmitior, quod nihil audierunt diversum ab eo quod credunt.

Nota 1. Quod ait S. Thomas, eum qui disputat tanquam de fide dubitans, peccare, & infidelem esse, non debere intelligi de eo, cui veritas sufficienter nondum fuit proposita: quia cum ille nondum teneatur credere, non peccat, si veritatis indagandæ gratia quæstionem aliquam moveat. Loquitur ergo de illo, cui fides Catholica ita explicata est, ut ex præcepto divino jam teneatur credere.

Nota 2. Eum qui disputationem publicam suscipit cum hæreticis, debere esse tali scientia & arte præditum, ut possit veritatem solidè & satis aperire,

etiam simplicioribus qui adsunt, declarare, & argumenta contraria solvere. Quia alias talis disputatio cederet in contemptum fidei, & indocti occasionem inde sumerent, dubitandi de vera fide.

Nota 3. Prohibitum esse omnibus laicis, sub poena excommunicationis ferendæ, ne cum hæreticis disputationem instituant, ex cap. Quicumque, de hæreticis in 6. Verum si interdum necessitas, aut magna utilitas exigat, poterit laicus talem disputationem suscipere, modo ad eam sit idoneus: quia præceptum naturale, quo quis tenetur honorem Dei defendere, magis obligat, quam dicta prohibitio, quæ humana est.

Quæret aliquis, an liceat hæreticorum libros legere. *Respondeo negativè,* ut vel ex eo patet, quia periculum est ne fideles, ex lectione talium librorum, subvertantur: quare ex ipso jure naturali & divino tenentur ab ea abstinere, saltem quando tale periculum imminet.

Quod si ulterius inquiras, an etiam extra tale periculum, lectio ejusmodi librorum sit prohibita, *Respondeo* ex jure Ecclesiastico esse prohibitam, ut constat ex Bulla Coenæ, quia sub poenâ excommunicationis, Summo Pontifici reservatæ prohibitum est omnibus Christi fidelibus, ne hæreticorum libros hæresim continentes, vel de Religionē tractantes, sine authoritatē Sedis Apostolicæ scienter legant, aut retineant, imprimant, seu quomodolibet defendant, ex quavis causa publicè, vel occultè, quovis ingenio, vel colore. Verum prædicta excommunicationis non incurritur in iis locis, ubi Bulla Coenæ publicata, vel usu recepta non est. Unde possunt ibidem Episcopi concedere facultatem suis subditis, modo sint docti & timorati, legendi libros hæreticorum; sicut etiam ibidem ad eos spectat, hæreticos ad Ecclesiam revertentes, in utroque foro ab hæresi absolovere. Quia seposita obligatione, quæ ex Bulla prædicta oriri potest, nulla est ratio, cur Episcopis ejusmodi

modi potestatem, quæ aliàs ex jure communi illis competit, denegemus. Alia quædam hic inquiri solent circa hæreticos, sed quia parum ad nos spectant, ea prætermittimus.

CAPUT VII.

De virtute Spei, & vitiis oppositis.

RESOLUTIO I. *Spes est virtus, & aque Theologicæ, & ab aliis virtutibus Theologicis distincta.* Quod sit virtus, probatur à S. Thoma 2.2. quæst. 17. art. 1. quia virtus uniuscujusque rei est, quæ bonum facit habentem; & opus ejus bonum reddit, sed spes facit opus hominis bonum, si quidem in omnibus regulatis & mensuratis bonum consideratur per hoc, quod aliquid propriam regulam attingit; sicut dicimus vestem esse bonam, quæ nec excedit propriam mensuram, nec ab ea deficit: humanorum autem actuum duplex est mensura una quidem proxima & homogenea, nempe ratio; alia autem suprema & excedens, scilicet Deus: unde omnis actus humanus attingens ad rationem, vel ad ipsum Deum, est bonus: Atqui actus spei attingit ad Deum, cujus auxilio innititur, quatenus speramus aliquid possibile nobis per divinum auxilium, ergo, &c.

Quod verò spes sit virtus Theologica probatur ex art. 3. quia cum differentia specificæ, per se dividant genus, oportet attendere unde habeat spes rationem virtutis, ad hoc ut sciamus, sub qua differentia virtutis collocetur: spes autem habet rationem virtutis ex hoc, quod attingit supremam regulam humanorum actuum, nempe Deum, cujus auxilio innititur, ad consequendum bonum speratum, quod est beatitudo æterna, in fruitione ipsius Dei consistens. Unde patet, quod spei, ut virtus est, principale objectum est Deus. Cum ergo in eo consistat ratio virtutis Theologicæ, quod Deum habeat pro objecto, manifestum est spem esse virtutem Theologicam.

M 5

Tandem,